

Fylkesmannen i Telemark

Miljøvernavdelingen

Saksbehandler, innvalgstelefon: Gunnar Djuvik, 35 58 61 67

Kontrollrapport

Kontrollrapport nr: 2010.029.I.FMTE
Saksnummer: 2010/1633
Dato for kontrollen: 20.10.2010

Informasjon om kontrollert virksomhet:

Navn: Søvitt avløpsrenseanlegg, Nome kommune	Organisasjonsnr: 974640864
Postadresse: Nome kommune, Kommunalteknisk avdeling, Ringsevja, 30, 3830 Ulefoss	Telefon - kontaktperson: 35946341/
Besøksadresse: Grønvoldvegen, Ulefoss	e-post - kontaktperson: harald.warheim@nome.kommune.no
Kommune/ kommunenr.: Nome/ 0819	Bransjenr. (NACE-kode):
	Anleggsnr: 0819.0018.01

Tilstede under kontrollen

Fra virksomheten: Harald Wærheim, avd. sjef Knut Kikut, driftsoperatør Cato Isaksen, formann vann og avløp	Fra Fylkesmannen: Gunnar Djuvik
--	---

Kontrollomfang

Kontrollen er ikke en uttømmende kontroll innen Fylkesmannens tilsynsområde, men er avgrenset til de generelle tema for kontrollaksjonen, dvs internkontroll inkludert avviksbehandling og risikovurderinger, klimaendringer og klimatilpasning på avløpssektoren, overløp av urensset vann, avløpsledninger, renseanlegg, grunnlag for fastsetting og oppfylging av rensekrav.

Kontrollrapportens innhold

Rapporten beskriver de avvik og anmerkninger som ble konstatert under kontrollen i forhold til:

- Utslippstillatelse datert 28.04.2000
- Forurensningsloven
- Forurensningsforskriften
- Internkontrollforskriften

Resultater fra kontrollen

Fylkesmannen avdekket 6 avvik*, og det er ikke gitt anmerkninger*. Se nærmere omtale inne i rapporten.

Oppfølging etter kontrollen

Rapporten skal følges opp fra kommunen slik dette framgår av pålegg med frister i denne rapportens oversendelsesbrev.

Skien, 25.11.2010,

Fylkesmannen i Telemark
(etter fullmakt)

* Avvik og anmerkning er definert på side 2 i rapporten

Informasjon

Definisjon - avvik:

Overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen, for eksempel overtredelse av krav i forurensningsloven eller forskrifter hjemlet i denne loven, eller krav og vilkår fastsatt i utslippstillatelser eller dispensasjoner.

Definisjon - anmerkning:

Et forhold som tilsynsetatene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse, miljø og sikkerhet og som ikke omfattes av definisjonen for avvik

Informasjon om kontrollgebyr:

Fylkesmennene kan fastsette gebyrer for arbeid med tillatelser og kontroller, jf forurensningsforskriftens kapittel 39. Nærmere informasjon om forskriften: <http://lovdata.no/for/sf/md/td-20040601-0931-103.html>

Informasjon om vedtak om tvangsmulkt:

Dersom Fylkesmannen ikke mottar den skriftlige tilbakemeldingen innen den fristen som er fastsatt, vil vi vurdere å fatte vedtak om tvangsmulkt. Vedtak om tvangsmulkt fattes med hjemmel i forurensningsloven § 73. En eventuell tvangsmulkt kan fastsettes som et engangsgebyr eller et løpende dagsgebyr som gjelder så lenge en tilbakemelding, som godtgjør at avvik kan lukkes, ikke er mottatt.

Aktuelt regelverk:

Hjemler for avvik som avdekkes gjennom kontrollen finnes i følgende regelverk:

Forskrift	Lenke til forskrift og til kommentarer til forskrift
Forskrift om begrensning av forurensning, kap 11 - Generelle bestemmelser om avløp	Forskriften/ avløpsdel: http://www.lovdata.no/for/sf/md/td-20040601-0931-036.html Kommentar til kap 11: http://www.klif.no/no/Regelverk/Forskrifter/Forurensningsforskriften/Kommentarer/Kapittel-11-Generelle-bestemmelser-om-avlop/
Forskrift om begrensning av forurensning, kap 14 - Krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser	Forskriften/ avløpsdel: http://www.lovdata.no/for/sf/md/td-20040601-0931-036.html Kommentar til kap 14: http://www.klif.no/no/Regelverk/Forskrifter/Forurensningsforskriften/Kommentarer/Kapittel-14-Krav-til-utslipp-av-kommunalt-avlopsvann-fra-storre-tettbebyggelser/
Forskrift om begrensning av forurensning, kap 15 A - Påslipp	Forskriften/ avløpsdel: http://www.lovdata.no/for/sf/md/td-20040601-0931-036.html Kommentar til kap 15 A: http://www.klif.no/no/Regelverk/Forskrifter/Forurensningsforskriften/Kommentarer/Kapittel-15-Krav-til-utslipp-av-oljeholdig-avlopsvann/ (se midt i dokumentet etter kommentar til § 15-10)
Forskrift om systematisk, helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter Internkontrollforskriften, av 6. desember 1996 med senere endringer	IK-forskrift: http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-19961206-1127.html Kommentarer: http://www.klif.no/artikkel_31257.aspx

Se mer om klimatilpassing på avløpssektoren via bl.a. følgende lenker:

<http://www.klif.no/publikasjoner/2317/ta2317.pdf> (Klif-rapport 2317/2007)

<http://www.norskvann.no/content/view/full/33212> (NorskVann-rapport 162/2008)

Se også generelt om aktuelle lover og forskrifter på Klima- og forurensningsdirektoratets hjemmeside www.klif.no eller via www.regelhjelp.no.

Avvik

Avvik 1

Avviksbehandling for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.

Avvik fra

- Internkontrollforskriften § 5 punkt 7 – om å avdekke og rette opp avvik

Grunnlag

- Avviksproseduren benyttes ikke eller etterleves ikke i praksis. (1C).

Kommentar

Det er utarbeidet et skriftlig avviksbehandlingssystem for avløpsanlegg med tilhørende rutiner for ytre miljø og for avløpsanlegget, jf bl.a. punkt 6 i Generell del. Kontrollen avdekker imidlertid at avviksbehandlingssystemet ikke praktiseres systematisk. Tilhørende avviksskjema i IK-systemet/driftshåndbok brukes bare i liten grad. Avvik som ikke registreres er for eksempel hendelse under flommen i begynnelsen av oktober i år da sand og grus gjorde at inntaksrist på renseanlegget kilte seg med påfølgende overløp utenom rist. Utrykking som følge av prioriterte alarmer vurderes generelt heller ikke som aktuelle for avviksbehandling. Videre avviksregistreres ikke overløpshendelser på for eksempel Tangen pumpestasjon etter varslings via driftsovervåkingssystemet.

Overløpshendelser i inntakskum ved renseanlegget blir ikke avviksregistrert. Dette overløpspunktet er heller ikke omfattet av noen form for tids- eller annen registrering, og det omfattes heller ikke av driftsovervåkingssystemet. Se avvik 4 og avvik 6.

Registreringer på skjema som viser gangtid på pumpestasjoner kan trolig utnyttes mer systematisk for avviksbehandling ved overløp og for innspill ved risikovurderinger. Avviksbehandling må ha fokus på hyppighet og driftstid for hendelsene, og tilhørende risikovurderinger må eventuelt inkludere nærmere kartlegging av andre forhold som vannmengdemåling, forurensingsmengder, virkninger i lokal resipient osv.

Frist for oversendelse av rutiner, avviksskjema og eksempler på utfylte avviksskjema som dokumenterer at avviksbehandlingssystemet brukes, settes til **01.05.2011**.

Avvik 2

Risikovurdering for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende.

Avvik fra

- Internkontrollforskriften § 5 punkt 6 – om å vurdere risiko

Grunnlag

- Det er ikke utarbeidet en skriftlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget. (2A)
- Det er ikke etablert rutiner for risikohåndtering av forhold med uakseptabel høy risiko. (2C)

Kommentar

Det er ikke gjort en systematisk gjennomgang av mulige uønskete hendelser og tilhørende risiko for ytre miljø ved driften av renseanlegg, overløp eller ledningsnett inkludert pumpestasjoner.

Behov for tilpasning av avløpsanlegg og ledningsnett til framtidig klimautvikling er ikke behandlet systematisk gjennom en slik risikovurdering. Aktuelle punkt for drift av pumpestasjoner/ledningsnett

og for drift av renseanlegget nevnt i IK-systemets Generelle del og Driftshåndbok er ikke satt inn i en sammenheng med risikovurdering og eventuell oppfølging ved tiltak eller handlingsplan.

Kontrollen har avdekket at Søvitt avløpsanlegg inkludert ledningsnett og pumpestasjoner har en utforming som innebærer en antatt høy risiko som ikke er nærmere vurdert med hensyn til hyppighet, omfang og konsekvenser av sannsynlige overløpsutslipp fra belastningsoverløp på nettet i Ringsevja og ved overløpshendelser i renseanleggets inntakskum ved store vannmengder eller ved pumpehavari. Situasjonen er svært kritikkverdig og medfører utvilsomt et betydelig potensiale for utslipp av urensset avløpsvann. Overløp på ledningsnettet og ved renseanlegget er i strid med utslippstillatelsen. Slike utslipp er følgelig uakseptable.

Frist for gjennomføring av risikovurdering og oversendelse til Fylkesmannen settes til **01.05.2011**.

Avvik 3

Kommunen har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer med antatt større nedbørsintensitet.

Avvik fra

- Forurensingsforskriften § 14-10 Utforming og drift av renseanlegg.
- Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7 - om å avdekke og rette opp avvik.

Grunnlag

- Det er ikke foretatt vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnettet. (3B)
- Det er ikke gjennomført tiltak eller vedtatt planer for å hindre at overvann kommer inn på avløpsnettet. (3C)
- Det er ikke gjennomført tiltak eller gjort vedtak om konkrete tiltak på nett for å håndtere framtidige vannmengder. (3D)

Kommentar

Nedbørsprognoser er ikke omsatt til virkninger på avløpsnettet ved modellberegninger eller ved andre vurderinger. For øvrig er det pr i dag ikke systematisk arbeid med hensyn til håndtering av framtidige situasjoner med antatt større nedbørsintensitet og vannmengder. For frist for tilbakemelding på avvik 3 vises til avvik 2 og 5. Vi forutsetter at saneringsplanen inkluderer tilpasning til klimaendringer og at planen tar utgangspunkt i risikovurderinger.

Avvik 4

Utformingen av deler av avløpsnettet kan medføre overløpsutslipp i strid med utslippstillatelsen, og overløpsutslippene blir generelt ikke tallfestet.

Avvik fra

- Utslippstillatelse av 28.04.2000 - kap 7 Krav til transportsystemet
- Forurensingsforskriften § 14-5 Avløpsnett og § 14-11 Prøvetaking.

Grunnlag

- Vesentlige overløp mangler utstyr som enten registrerer vannmengde eller tidsvarighet for overløp av urensset vann. (4A)
- Forurensingsutslipp av urensset vann via alle overløp blir ikke tallfestet enten ved utslippsmålinger, modellering eller annen beregning. (4B)

- Overløp ved renseanlegget blir ikke tatt med i beregningen av rensegrad og utslippsmengder fra avløpsanlegget. (8B)
- Det er kummer på avløpsnettet som fungerer som avlastningsoverløp, dvs ”belastningsoverløp” i Ringsevja. (8E)

Kommentar

Overløp på ledningsnettet, med unntak av overløp på pumpestasjoner, mangler registreringsutstyr for tidsvarighet for utslippshendelsen. Dette gjelder et viktig overløpspunkt på hovedtilførselen ved inntakskummen i selve renseanlegget. Slikt manglende utstyr betyr i dette tilfellet at kommunen er ukjent med hvor ofte dette overløpet er i funksjon. Ettersom renseanlegget ikke omfattes av varslingsordningen, er man også ukjent med alle hendelser som inntreffer og setter overløpet i funksjon utenom normal arbeidstid. Det ble ved kontrollen konstatert at kommunen var ukjent med om overløpet fra inntakskummen blir ført ut i resipient via den ordinære utslippledningen til dypt vann fra renseanlegget eller om overløpsutslippet går ut via en annen lokal utslippsordning.

Andre overløpspunkt på nettet er de såkalte belastningsoverløp i Ringsevja. Dette er ordinære avlastningsoverløp, og de er følgelig i strid med utslippstillatelsen, jf vilkår 7.1.1, 7.1.2 og 7.1.3. Det er for øvrig ingen registrering av driftstid, vannmengder osv fra disse, men det opplyses at det sjekkes manuelt ved langvarig/ kraftig nedbør.

For overløpspunkt ved pumpestasjonene gir tillatelsen punkt 7.1.3 mulighet for nødoverløp, men ikke avlastningsoverløp. Som nødoverløpshendelser regnes pumpehavari, strømbrydd eller annen nødsituasjon. Det er utstyr for tidsregistrering av nødoverløp ved pumpestasjonene. Vannmengder eller forurensningsmengder som går urensset til utslipp ved overløpshendelser blir imidlertid ikke tallfestet direkte i hendelsesperioden, f.eks ved mengdemåling, eller indirekte ved beregninger eller på andre måter i etterkant.

Frist for foreløpig redegjørelse fra kommunen med forslag til videre tiltak for avvik 4 settes til **01.09.2011**. Det vil deretter i videre oppfølging fra Fylkesmannen bli satt ny frist for gjennomføring av tiltak, og det varsles med dette at krav til gjennomføring innen slik frist vil bli koblet til tvangsmulkt.

For Søvitt avløpsrenseanlegg er det en forutsetning at det gjøres en tidsregistrering som viser hyppighet og tidsvarighet for overløpshendelsene. Den oppfølgende behandlingen av slike hendelser må kobles mot risikovurdering for ytre miljø. Avhengig av hvor ofte og hvor lenge slike hendelser skjer, må hendelsene risikovurderes. Det må eventuelt gjøres oppfølgende tiltak som måling av overløpsmengder, vurdering av effekter i resipienten, medregning for å fastsette den totale renseeffekten for renseanlegget. Manglende tidsregistreringsutstyr etter 31.12.2008 er i strid med § 14-5, og dette må følgelig utbedres umiddelbart. Frist settes til **01.03.2011** for tilbakemelding om at utstyr for tidsregistrering er etablert.

Avvik 5

Avløpsledninger vedlikeholdes og fornyes ikke i tilstrekkelig omfang.

Avvik fra

- Forurensingsforskriften § 14-5 Avløpsnett.
- Utslippstillatelse av 28.04.2000 - vilkår 4 og 5 – liste for gjennomføring av konkrete saneringstiltak og krav til tilknytningsgrad

Grunnlag

- Det foreligger ikke en saneringsplan for ledningsnett som er oppdatert etter 2005. (5C)
- Vedtatt fornyingstakt eller investeringsnivå i saneringsplanen gjennomføres ikke som forutsatt. (5E)
- Saneringstiltak på ledningsnettet er ikke gjennomført i henhold til saneringsplan og utslippstillatelse. (5G)

Kommentar

Eksisterende saneringsplan ble vedtatt på 1990-tallet, og har ligget til grunn for utslippstillatelsen gitt i år 2000. Utslippstillatelsen har konkretisert noen vesentlige tiltak i liste i pkt 4 i tillatelsen. Kontrollen avdekket følgende status for dette saneringsarbeidet pr oktober 2010:

Tiltak nr 1 Tufta – ikke utført – frist 31.12.2010

Tiltak nr 2 ved Holla gård – ikke utført – frist 31.12.2010

Tiltak nr 3 Tufta/ Fen – ikke utført – frist 31.12.2010

Tiltak nr 4 Gamle Berget – ikke utført – frist 31.12.2010

Tiltak nr 5 Fen randsone – ikke utført – frist 31.12.2010

Tiltak nr 6 Helgen – utføres 2010 – frist 31.12.2010

Tiltak nr 7 Lanna/ Heisholt plan – ferdig

Tiltak nr 8 Fen rest – ikke utført – frist 31.12.2010

Tiltak nr 9 Sagene – påbegynt, ikke utført – frist 31.12.2010

Tiltak nr 10 Lanna/ Heisholt – ferdig

Tiltak nr 11 diverse – trolig ikke utført – frist 31.12.2010

Når det gjelder oppdatering av selve renseanlegget som bærer preg av å være gammelt og slitt, tar Fylkesmannen til etterretning at det er gjort en konsulentutredning og et forprosjekt for rehabilitering datert 26.03.2010. Dette vil inkludere ombygging for å ivareta generelle HMS-hensyn og utvidelse med biologisk renseprosess, jf kap 14-6 om vesentlige endringer.

Det settes frist til **01.09.2011** for å gi en tilbakemelding om status og framdriftsplan for ovennevnte tiltak. Orientering om budsjettmidler, kommunale vedtak osv skal inngå i tilbakemeldingen som i praksis blir å anse som en ny saneringsplan. Det vil deretter i videre oppfølging fra Fylkesmannen bli satt ny frist for gjennomføring av tiltak, og det varsles med dette at krav til gjennomføring innen slik frist vil bli koblet til tvangsmulkt. Vi forutsetter at måltall innarbeides i planen, at planen har rutiner for oppdatering, at tiltakslisten fra utslippstillatelsen punkt 7 inngår og at planen for øvrig viser en tiltaksplan i prioritert rekkefølge.

Avvik 6

Utforming og drift av overvåkings- og alarmsystem og vaktordning ved renseanlegget er ikke basert på en dokumentert vurdering av risikoforhold .

Avvik fra

- Forurensingsforskriften § 14-10.

Grunnlag

- De styrende driftsparametrene i renseprosessene er ikke skriftlig dokumentert. (6B)
- Overvåkings- og alarmsystemer er utilstrekkelige til å sikre kontinuerlig god drift.(6C)
- Vaktordning for renseanlegget er utilstrekkelig eller fungerer i praksis ikke godt nok.(6D)

Kommentar

For korte perioder og tilfeller med ekstraordinære bemanningsforhold må det legges til rette for at renseanlegget kan driftes tilfredsstillende basert på skriftlig utarbeidet instruks for manøvrering av renseanleggets viktigste driftsparametre. De styrende driftsparametrene i renseprosessene er bare delvis skriftlig dokumentert. Som eneste tilgjengelig skriftlig enkel driftsinstruks ble det ved kontrollen vist til anleggsleverandørens perm. Regulering av viktige styringsparametre er ikke entydig, for eksempel innstilling for dosering av fellingskjemikalier, som er personavhengig og forutsetter særlig god kjennskap til detaljer ved styringen som ikke uten videre framgår av den opprinnelige leverandørpermen. Det må i tilknytning til driftsinstruksen være en lett tilgjengelig oversikt over de viktigste styrende parametrene definert for alle rensetrinn.

Det er etablert alarm for renseanlegg og ledningsnett ved hendelser ved en del anleggskomponenter og situasjoner som høye nivå, utfall av pumpestasjoner, nettutfall, oppstart av nødaggregat osv. Det er ikke gjort en risikovurdering med fokus på ytre miljø- forhold for å kunne fastslå om overvåkings- og alarmsystemet er tilstrekkelig utbygd og om varslingsprioriteter er riktige i forhold til reell risiko.

Vaktordning for ubemannede perioder omfatter kun ledningsnett og pumpestasjoner, og den omfatter ikke selve renseanlegget. Dette betyr at renseanlegget kun har varsling og oppfølging fra driftspersonale på dagtid på ukedager. Det er ikke noen videreformidling av alarmer via kontrollrommet og ut av anlegget til driftspersonalet. Det kan følgelig over en lang periode - inntil flere døgn i helgeperioder - være et driftsproblem med fare for vesentlige negative effekter for ytre miljø uten at problemet blir registrert. Dette gir en uakseptabel lang responstid. Kommunen har ikke dokumentert gjennom en risikovurdering at denne ordningen er tilfredsstillende. Frist for tilbakemelding settes samtidig som for avvik 2, **dvs 01.05.2011**.